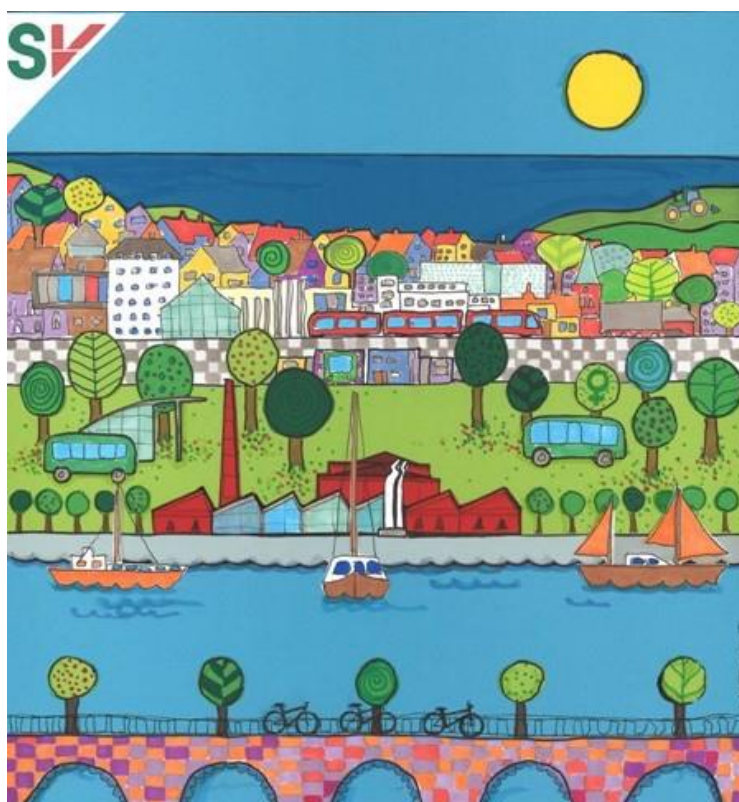

EN RETTFERDIG OG BÆREKRAFTIG KOMMUNE

Sandnes SV - Arbeidsprogram 2019-2023

Sandnes kommune skal være inkluderende, bærekraftig og rettferdig. Vi skal ta klimautfordringene på alvor, og gjøre kommunen livskraftig. Landbruket skal sikres forutsigbarhet og sikkerhet for framtidig drift, samtidig som vi sikrer gode grøntområder utenfor byen og grønne lunger inni byen. Vi skal gjøre sentrum levende samtidig som bydelene skal styrkes. Vi må sikre kommende generasjoner nye muligheter i vår fargerike kommune. I dag lever rundt 1000 barn i fattigdom i Sandnes. Slik kan det ikke fortsette. Vi må utjevne de sosiale forskjellene i kommunen. Vi skal arbeide aktivt for at alle skal ha gode oppvekstsvilkår, og FNs klimarapport og bærekraftsmål skal være premiss for våre politiske prioriteringer, slik at kommende generasjoner får nye muligheter.

EN RETTFERDIG KOMMUNE

Sandnes kommune skal være en kommune for alle, og vi ønsker alle innbyggerne i Forsand velkommen inn i vår nye felles kommune. Sandnes SV vil arbeide for en rettferdig og inkluderende kommune, som er like trygg og tilpasset for kvinner og jenter som for menn og gutter, for transpersoner, homofile og lesbiske, og for innflyttere enten de kommer fra nabokommunene eller fra andre land. Vi må sikre at ingen i kommunen undertrykkes politisk, sosialt eller økonomisk. Vårt mål er et likestilt samfunn som ikke begrenser folks frihet og mulighet.

Det bor snart 80 000 innbyggere fra nær 140 nasjoner i kommunen. I tillegg er rundt 30% av innbyggerne under 20 år. Sandnes SV mener vi må styrke demokratiet, og sikre at alle innbyggerne får bidra til utvikling av lokalsamfunnet gjennom blant annet å invitere til folkemøter, engasjere skolene og innbyggerinitiativ. Vi vil motarbeide sentralisering, og sikre at innbyggerne i hele kommunen fortsatt skal få gode tjenester. Vi vil også samarbeide med fagbevegelsen for å sikre at kommunen er en god arbeidsgiver, og med miljøorganisasjoner for å sikre at kommunen tar klimautfordringene på alvor.

Sandnes kommune er arbeidsgiver for over 5 700 ansatte, og vi får flere ansatte i forbindelse med kommunesammenslåingen med Forsand. Vi må samarbeide med de ansatte i Forsand for å gjøre sammenslåingen best mulig for alle. Vi vil at oppgaver og tjenester skal beholdes i Forsand, og at samarbeid mellom administrasjonene skal bidra til styrking av tjenestene.

De ansatte i Sandnes har vært gjennom omstilling og omorganisering i flere år. Konsekvensen er kutt i stillinger selv om folketallet går opp. Dette har bidratt til økt sykefravær. SV vil arbeide for bedre arbeidsvilkår for renholdere, ansatte i skolene og barnehagene, hjemmetjenesten og på sykehjemmene, slik at de ansatte klarer å stå i jobben lenger. Det vil være nødvendig å etablere kommunale vikarbanker i alle sektorer. Det gir bedre tjenester og mindre sykefravær. Dersom det er nødvendig vil SV finansiere gode lønns- og arbeidsvilkår med innføring av eiendomsskatt, først og fremst på verk og bruk, og kraft.

SV vil også fortsette arbeidet for å styrke vilkårene for vekst- og attføringsbedriftene Attende og ProService slik at vi sikrer alle en mulighet til å jobbe. SV mener at tillitsbaserte tjenester er framtiden, der ansatte får bruke sin kompetanse til beste for barn i barnehagen, på skolene, på sykehjemmene og i hjemmebaserte tjenester. Det er på tide å rydde vekk stoppeklokkene.

Sandnes SV vil arbeide for at kommersielle aktører ikke får fortsette å hente ut ubegrenset med penger fra driften i barnehagene. Vi mener at foreldrebetalingen og våre skatte kroner skal komme barna og de ansatte i barnehagene til gode. De ansatte gjør en fantastisk jobb, og vi mener alle fortjener like gode arbeidsvilkår. I dag får ansatte i kommersielle barnehager dårligere pensjonsavtale, mens eierne henter ut penger fra driften. Det får store konsekvenser for de ansatte når de pensjoneres.

Offentlige velferdstjenester er sentralt i en likestilt kommune, og er viktig både for brukere og ansatte. I dagens Sandnes er det flere kvinner enn menn som arbeider i kommunen. Vi mener derfor at kommunen har et særlig ansvar for å fremme likestilling på arbeidsplassen. SV vil også arbeide for utjevning av lønn. I dag tjener kvinner i snitt 85% av det menn gjør, slik kan det ikke fortsette. Vi vil derfor fortsette arbeidet for likelønn og retten til heltidsstilling, samtidig som vi vil øke grunnbemanningen. Vi vil også fortsette arbeidet for et inkluderende arbeidsliv, og ta eventuelle varslings saker på alvor. SV vil arbeide for etablering av et varslerombud for å ivareta begge parter. Og vi mener Osломodellen må legges til grunn for anbud og oppfølging av kontrakter. Det er også viktig at kommunen blant annet følger opp avtaler og sjekker at leverandører følger opp krav om lærlinger, fast ansettelse og kun en underleverandør.

Sandnes SV vil arbeide for:

- fortsatt gode offentlige velferdstjenester
- at kommunale arbeidsplasser og tjenester ikke konkurranseutsettes eller privatiseres
- at kommersielle barnehager tilbakeføres til det offentlige
- økt grunnbemanning
- rett til fast stilling
- rett til heltidsstilling
- lik lønn for likt arbeid
- at kommunen øker lærlingeinntaket til 2,5 pr 1000 innbygger
- at kommunen tilbyr lærlingplass i vekst- og attføringsbedriftene for elever som trenger tilrettelegging
- å tilby tillitsbaserte tjenester
- flere plasser i vekst- og attføringsbedriftene
- redusert bruk av midlertidige stillinger
- stoppe bruk av eksterne vikarer
- å bygge ut kvalifiseringstilbud og oppsøkende tjenester for å få minoritetskvinner i arbeid
- at kommunen tilbyr praksisplasser til voksne innvandrere i forbindelse med språktrening og arbeidslivserfaring
- at kommunens ansatte gjenspeiler det etniske og kulturelle mangfoldet i befolkningen
- at kommunen driver et aktivt attføringarbeid
- at det skal gjennomføres forsøk med sekstimersdag i Sandnes kommune
- at flere menn skal velge Sandnes kommune som arbeidsgiver
- å styrke skattekontoret slik at de kan utføre flere kontroller

EN KOMMUNE FOR ALLE

SOSIAL UTJEVNING:

Bekjempelse av fattigdom er en viktig SV-sak. Selv om Norge er et rikt land, er det fattige innbyggere i vår kommune. Nærmere 1000 barn lever i dag i familier som mottar sosialhjelp. Arbeid og bolig er sentralt her. Nye grupper, ikke bare tradisjonelle sosialhjelpsmottakere trenger hjelp fordi det er dyrt å leie eller kjøpe i et stramt boligmarked.

Det er også viktig at de ansatte i barnevernstjenesten får gode rammer slik at de kan bistå familier, og barn som trenger hjelp utenfor familien uten ventetid. Vi mener også at vi må få på plass en bemanningsnorm. Godt sosialt arbeid krever at man bruker tid med dem som har en utfordring, og for at folk skal fortelle, må de stole på den som skal hjelpe. Barnevernet har vanskelige saker som involverer foreldre som er både skeptiske og redde. Ved å redusere mengden saker hver ansatt i barnevernet skal behandle, vil ansatte få bedre mulighet til å følge dem opp over tid.

Vi vil også prioritere å øke ansatte i NAV, slik at de får anledning til å følge opp den enkelte over tid. Vi mener NAV må prioritere oppgaver med veiledning og oppfølging slik at flere kommer seg tilbake til arbeidslivet, enten det gjelder integrering eller arbeidsveiledning.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at kommunen skal bidra til at funksjonshemmede, yrkeshemmede, minoriteter, rusavhengige og psykisk syke kommer inn på arbeidsmarkedet gjennom vekst- og attføringsbedrifter som Pro-Service og Attende
- at kommunen skal bidra til at alle har mulighet for å få en trygg bolig. Det gjelder og enslige mødre og kvinner som har vært utsatt for vold
- at det må anskaffes flere utleieboliger og budsjetteres mer midler for startlånsordningen for vanskeligstilte grupper
- at husleien i kommunale boliger ikke skal økes mer enn konsumprisindeksen
- å videreutvikle leie-eie konseptet
- at ingen er ekskludert fra skole-, kultur-, friluft-, eller andre felles aktiviteter på grunn av fattigdom
- at satsene for sosialhjelp skal økes
- at familier som mottar sosialhjelp ikke skal få kutt i barnetrygden
- at kommunen utvider tilbudet om Kongesommer
- at kommunen styrker Opplevelseskortet slik at flere barn får anledning til å delta på aktiviteter sammen med venner

ELDRE

Sandnes har en ung befolkning, men antall eldre vil øke sterkt i åra som kommer. Sandnes skal være en kommune som gir sine eldre innbyggere trygghet, et mangfoldig aktivitetstilbud og god pleie til dem som har behov for det, i hjemmebasert

omsorg eller i kommunale heldøgntilbud. Like viktig er det å sørge for tilstrekkelig, kvalifisert bemanning. Det må tas spesielle hensyn til eldre innvandrere.

Sandnes SV vil arbeide for å innføre aktivitetstid. Det vil gi brukere over 67 år med hjemmebaserte tjenester 60 minutters hjelp til fri disposisjon inntil tre ganger hver måned. Hensikten er å gi dem en bedre hverdag gjennom aktivitet og deltagelse.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at eldresentrene skal gis forutsigbare midler til å gi et variert tilbud
- at kommunen sørger for hjemmehjelp og hjemmesykepleie i henhold til faglig vurdering av behov
- at terskelen for å få nødvendig hjemmehjelp må senkes
- å øke antall plasser på dagsentrene
- at det skal bygges flere kommunale omsorgs- og sykehjemsplasser
- å styrke bemanningen innenfor eldreomsorgen
- at bo- og aktivitetssenter får et bedre innhold
- at kommunen legger til rette for variert boform for eldre og syke, som for eksempel bokollektiv
- at kommunen må legge til rette for varierte tilbud for demente pasienter
- at kommunen legger til rette for en fleksibel arbeidstidsordning for eldre
- å styrke arbeidet med hverdagsrehabilitering

FUNKSJONSHEMMEDE

For SV er det en prioritert oppgave å framskynde bygging av boliger for funksjonshemmede. Mange pårørende har stort omsorgsansvar og sliter med at det er for få avlastningsplasser. Vi må også sikre nok ansatte i boligene slik at personer som blir syke på jobb blir ivaretatt og faktisk kan reise hjem til en bolig med bemanning.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at behovet for boliger for funksjonshemmede skal være dekket
- at det sikres tilstrekkelig bemanning i boliger for funksjonshemmede
- å opprette flere avlastningsplasser
- tilstrekkelig antall dagplasser
- at ordningene med brukerstyrt personlig assistent og støttekontakter videreføres og utvides
- å sikre et variert og tilpasset fritidstilbud
- at friområder planlegges sammen med funksjonshemmedes råd med sikte på tilgjengelighet for alle
- at det stilles krav om tilgjengelighet og brukervennlighet i alle bygge- og reguleringssaker
- at kommunen skal sørge for at det blir foretatt en kartlegging av brukervennlighet og tilgjengelighet for funksjonshemmede i Sandnes

RUSPOLITIKK

I Sandnes er mange rusavhengige uten bolig. Det fører til at kommunen må bruke store midler på overnatting på hospits. Dette er et dyrt og dårlig tilbud for rusmisbrukere. Bolig er en forutsetning for en bedre livskvalitet. SV vil arbeide for at de som er under behandling får et botilbud som er adskilt fra de som er aktive rusmisbrukere. Alkohol er det største rusproblemet, og i følge WHO er pris og tilgjengelighet det som har størst innvirkning på alkoholkonsumet.

Sandnes SV vil arbeide for at:

- rusmisbrukere sikres bolig med nødvendig oppfølging
- rusmisbrukere sikres et nødvendig helsetilbud
- driften på Funkishuset sikres
- problematikken med psykiatri og rus må få særskilt oppmerksomhet
- skjenketidene ikke utvides, og det settes tak på antall skjenkesteder
- skjenking ikke utvides til nye arenaer som frisørsalonger, idrettsarrangement o.l.

HELSE

En høy kvalitet på helsetilbudet i kommunen betyr ikke bare et godt legetilbud, men også at det drives et godt og aktivt folkehelsearbeid. Dette betyr at det er sammenheng mellom miljø og helse. Sandnesmarka, friluftstilbud, gode gang - og sykkelveier er forebyggende helsearbeid på lik linje med støyskjerming og reduksjon av klimautslipp. Dette skal Sandnes prioritere som Sunn By.

Helsestasjoner er et viktig element i det forebyggende arbeidet. Når den statlige opptrappingsplanen for psykiatri med øremerkede midler opphører, må kommunen fortsette å prioritere midler til psykiatri.

De fleste av ungdommene våre har det bra, men dessverre gjelder dette ikke alle. Andelen ungdommer som sliter med psykiske helseplager øker. Ensomhetstallene har aldri vært høyere siden Ungdata startet sine landsomfattende undersøkelser i 2010. Vi i SV vil støtte opp om L54 og åpne sosiale møteplasser hvor ungdom kan møtes uten forventningspress og stress. Vi må tenke langsiktig når det gjelder støtteordninger for forebyggende arbeid blant ungdom.

Det er viktig med nok helsepersonell og andre voksenpersoner på skolene, slik at ungdommen har tilgang til gode samtaletilbud. Vi vil arbeide for at Sandnes følger Helsedirektoratets minstenorm for antall barn per helsesøster i 100 prosent stilling. På barneskolen skal en helsesøster ha ansvar for 300 elever, på ungdomsskolen 550 elever og på videregående skoler 800 elever.

SV vil prioritere tiltak rettet mot familier med låg inntekt, slik at barn og ungdom fra disse familiene får samme muligheter til å delta i samfunnet som andre ungdommer. Altfor mange faller utenfor på grunn av økonomi. Kommunen må aktivt støtte opp om ordninger som gir barn og unge, skoler og barnehager tilgang på gratis tur- og friluftsutstyr.

Sandnes SV vil arbeide for:

- å sikre friluftsområdene for allmennheten
- at kommunen bidrar med driftstilskudd til FriLager
- at nye boligområder får lett tilgang til grøntområder
- at det skal planlegges helsestasjoner i nye boområder
- å prioritere ungdomshelsestasjonen
- at helse- og ernæringskunnskap styrkes i skolen
- å styrke skolehelsetjenesten, også i videregående skoler
- at det ansettes flere kommunale fysio- og ergoterapeuter
- at det bygges flere boliger for mennesker med psykiske lidelser
- å gi møtesteder som Kontaktsenteret trygge økonomiske vilkår
- at kommunen fortsetter samarbeidet med Mental Helse
- at det ikke aksepteres retusjert og seksualisert reklame på offentlige area

RETTE TIL ET LIV UTEN VOLD

Alle mennesker har rett til et liv uten vold. Vold mot kvinner er et samfunns- og folkehelseproblem, og vold i nære relasjoner har til hensikt å utøve eller opprettholde makt og kontroll i et nært forhold. FN slår fast at vold mot kvinner utgjør et alvorlig hinder for utvikling og likestilling mellom kjønnene. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress har dokumentert at så mange som en av ti kvinner har opplevd voldtekt.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at alle barnehagene i Sandnes skal undervise 5-åringene om vold og overgrep
- at holdningsskapende arbeid mot seksuell trakassering og seksualisert mobbing må tas inn i grunnskolen
- at seksualundervisningen må styrkes, og det må undervises i kjønnete maktrelasjoner, respekt for den andre og grensesetting
- å sikre økt kompetanse på kjønnsuttrykk blant ansatte i barnehage og skole
- at handlingsplan mot vold og overgrep i nære relasjoner styrkes og følges opp
- bedre belysning og ryddigere vegetasjon for tryggere gater og parker. Dette er spesielt viktig for mange kvinner.
- at kollektivtilbudet bedres kvelds- og nattetid for å øke tryggheten for dem som ferdes ute
- at krisesenter gjøres kjent og at kommunen må ha et reelt langvarig botilbud for voldsutsatte som trenger det
- at vi får mer kunnskap om minoritetskvinnens situasjon, som i dag er overrepresentert på krisesentrene
- at Funkishuset fortsatt får støtte slik at de kan fortsette oppfølgingen av sitt gode arbeid med utsatte kvinner i rusmiljø
- at kvinner med psykiske problemer får oppfølging gjennom mestringsenheten

NEI TIL SALG AV KVINNEKROPPEN

Sandnes skal være en kommune for alle innbyggerne, og vi i Sandnes SV godtar ikke at kvinner reduseres til salgbare kropper i det offentlige rom. Jenter i kommunen må få vokse opp med et sunt og godt forhold til sitt kjønn, sin seksualitet og sin kropp. Pornografi er krenkelse av både kvinner og menn.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at det offentlige rom skal ikke ha kvinneundertrykkende reklame
- å sikre et godt krisesentertilbud
- at strippeklubber ikke får etablere seg i kommunen
- at skolen må gjennomføre holdningsskapende undervisning mot pornografi
- at sexkjøpsloven består og blir fulgt opp med blant annet exit-programmer for prostituerte

EN KOMMUNE FOR BARN OG UNGE

BARNEHAGER

Barn er 20 prosent av befolkningen, men 100 prosent av framtida. En god barndom varer livet ut, derfor er det viktig å legge et godt grunnlag allerede i barnehagen. SV er stolte av alt vi har fått til på barnehagefronten, både nasjonalt og lokalt. Det viser at et forholdsvis lite parti kan ha stor gjennomslagskraft. Vi tar barns oppvekstvilkår på alvor! SV ønsker å fortsette å jobbe for god kvalitet i barnehagene. Barnehagen skal være en trygg møteplass for alle, der toleranse og respekt for ulikhet læres, og der kvalitet og et godt pedagogisk tilbud skapes av kompetente ansatte med utdanning. Ett av ti barn opplever vold og overgrep i løpet av barndommen. Vi ønsker å sikre at de eldste barnehagebarna lærer om grensesetting og seksuelle overgrep allerede i barnehagen.

Vi vil fortsatt ha full barnehagedekning, og ønsker å innføre kontinuerlig barnehageopptak.

Staten har vedtatt ny pedagognorm i barnehagen. Det betyr flere ansatte, noe som er positivt, men det er en del som nå er ansatt i pedagogstillinger på dispensasjon. Vi vil styrke muligheten til å ta etterutdanning eller videreutdanning for ansatte slik at de får mulighet til å kvalifisere seg til stillingen. I tillegg må vi sikre nok fagansatte, slik at det alltid er nok voksne tilstede med barna.

Sandnes SV vil arbeide for:

- å sikre kvalitet i barnehagene – både på bygg og innhold
- å innføre 50% barnehagelærerdekning,
- økt grunnbemanning
- at flere barn med ulik etnisk opprinnelse begynner i barnehage
- at Sandnes kommune har en offensiv utbyggingsstrategi
- at alle nye barnehager skal være kommunale eller ideelle
- rekommunalisering av de kommersielle barnehagene
- at mer fleksible åpningstider vurderes i tråd med familier behov
- at flere menn rekrutteres til alle stillinger i barnehagene
- full bemanning ved sykdom og fravær, samt ved pedagogenes planleggingstid
- at lønn til vikarer legges inn i budsjettet
- å styrke den kommunale vikarbanken med faste stillinger
- å redusere maksprisen for barnehageplasser til 2013-nivå
- kontinuerlig barnehageopptak
- gratis kjernetid i barnehage for 4- og 5-åringene
- at barn i hovedsak skal få plass i nærbarnehagen for å redusere reiseavstand
- å sikre at de eldste barnehagebarna lærer om grensesetting og seksuelle overgrep

SKOLE OG UTDANNING

SV er skolepartiet! Vi vil skape en best mulig offentlig skole der alle har rett til utdanning etter evner og forutsetninger ivaretas. Kommunen plikter å gi barn og unge et skikkelig skoletilbud, både faglig og sosialt. Nærskoleprinsippet er viktig. Elevenes muligheter for læring og utvikling sikres best i trygge omgivelser i deres eget oppvekstmiljø. Vi ønsker ungdomsskoler i hver bydel, og ikke storskoler. Tilstrekkelig skolekapasitet må dessuten være en betingelse for utbygging i bydelene i Sandnes. Skolene må bygges store nok til å tåle befolkningsveksten i bydelene. SV vil avvikle dagens SFO-ordning. Vi ønsker heldagsskole der læring, ernæring og fysisk fostring står i fokus. Skolen skal være gratis, dette gjelder også skoleturer.

Kompetente lærere er viktig for å skape et best mulig læringsmiljø. SV ønsker derfor å sikre jevnlig etter- og videreutdanning for lærere. Staten har økt lærertettheten i skolen. Det betyr flere lærere, som igjen betyr bedre læring. Men vi må sikre at det er nok personell i skolen og at de faktiske elevgruppene ikke blir for store, slik at hver enkelt elev får den oppfølgingen som trengs. Da må vi sikre at assistenter fortsatt får følge elever som trenger ekstra tilrettelegging, slik at de klarer seg i skolehverdagen.

Sandnes SV vil arbeide for:

- å forsvare gratisprinsippet i skolen, slik at alle elever får delta på lik linje
- å sikre at det ikke blir ytterligere utsettelse av barneskole i Skaarlia
- å bygge en barneskole i Sandnes sentrum
- å sikre at nye skoler i Sandnes ikke bygges større enn B21 skoler
- å sikre at lærernormen ikke skal være et tak for hvor mange lærere en skole skal ha, men at det er et absolutt minimumstall
- kompetanseheving for assistenter
- at elevenes opplæring er tilpasset elevenes forutsetninger og behov, og at dette følges opp med nok ressurser
- å innføre gratis skolemåltid for alle elever
- at hver skole har egen rektor som ansvarlig pedagogisk leder – ikke sammenslåing av administrasjonene ved skolene
- en heldagsskole der alt skolearbeid er lagt til skoledagen, og lekser ikke er en del av elevenes fritid
- at vi i påvente av heldagsskolen reduserer foreldrebetalingen på SFO
- å styrke opplæringen for barn med flerkulturell bakgrunn, også morsmålsundervisning
- å sikre nok ressurser til den pedagogisk-psykologiske rådgivningstjenesten, PPT, for å unngå ventelister
- mer praktisk rettet undervisning bl.a. ved å utvide og videreutvikle prøveordningen med arbeidslivsfag
- at skolen ikke privatiseres, SV vil ha en god og moderne offentlig skole for alle
- at skolen forblir en reklamefri sone
- samarbeid med Rogaland fylkeskommune om å sikre attraktive, videregående utdanningstilbud i Sandnes
- at det fortsatt legges stor vekt på arbeidet mot mobbing
- at det legges vekt på forebygging av seksuell trakassering i skolen

UNGDOMSDELTAKELSE

Det er viktig at det fins et allsidig fritids- og aktivitetstilbud i kommunen, slik at alle unge finner noe de trives med og mestrer. Fritidsklubber, idrettslag, organisasjoner og uorganisert virksomhet bidrar til økt trivsel, engasjement og inkludering. Deltakelse er en forutsetning for tilhørighet. SV mener det må legges stor vekt på rekruttering av ungdom med minoritetsbakgrunn. Funksjonshemmet ungdom skal ha muligheten til å delta sammen med funksjonsfriske og til å ha egne tilrettelagte fritidstilbud. Aktivitetstilbud skal være likeverdige, ikke betinget av bosted og økonomi.

Sandnes SV vil arbeide for:

- å opprettholde eksisterende fritidsklubber, og sikre etablering av nye livssynsnøytrale tilbud i bydelene som mangler dette tilbudet
- å sikre fortsatt drift av L54
- å utvide ordningen med opplevelseskort for vanskeligstilte barn og unge til å gjelde flere
- å støtte uorganisert aktivitet med tilbud om øvingslokaler, digitale verksted, LAN etc.
- å støtte arrangementer og prosjekter innenfor film, teater, musikk, dans og andre kulturuttrykk der ungdom er initiativtakere, deltakere, utøvere eller målgruppe
- å støtte aktiviteter som prioriterer å inkludere ungdom med innvandrerbakgrunn
- å involvere ungdom i styring og drift av fritidstilbud
- å sikre ressurser til kulturelle, sportslige og sosiale fritidstilbud
- å støtte fora for ungdoms demokratiske deltakelse og meningsytringer
- å gi ungdomsrådet større innflytelse - bruke ungdom som høringsinstans i kommunale saker som berører deres situasjon
- å videreføre og styrke Sandnes unge bystyre og Sandnes ungdomsråd

KULTUR

Sandnes SV vil styrke kommunens kulturliv både innen den allmenne kulturen og for å kunne gi kommunens innbyggere profesjonelle kunst- og kulturopplevelser i byens kulturarenaer. Det må legges til rette for et mangfoldig, kvalitetspreget og varig kulturtilbud. Det er også viktig å ivareta og formidle byens kulturarv. Kunnskap om kultur og historie bidrar til identitetsforståelse og toleranse.

Bibliotek og idrettsarenaer er viktige møteplasser for alle innbyggerne og bør ha en sentral plass i kommunens planer. Bydelshus, fritidsklubber, idrettsanleggene i bydelene og ved Sandnes stadion og skoler er viktige for kulturopplevelser og for en bred folkelig deltakelse i byen og bydelene. SV vil støtte opp om bredde- og barneidrett.

Kulturskolen er et viktig grunnlag for barn og unge i Sandnes, og bør styrkes. Kontingenten må reduseres til et akseptabelt lavt nivå for å gi alle barn mulighet til å delta.

Sandnes SV mener at aktiv satsing på kultur bidrar til å styrke identiteten og tilhørigheten til byen. Det skaper nye arbeidsplasser og styrker kommunens anseelse. Større satsing på kultur skaper kreativitet og bidrar til nytenking og utvikling på mange områder.

Sandnes SV vil arbeide for:

- å styrke et variert og aktivt musikk- og konserttilbud i Sandnes gjennom å etablere underskuddsgaranti for enkelte arrangement som kan søkes om fra kulturkontoret
- å støtte Sandnes kunst - og kulturhuset som spennende og inkluderende kulturarena
- å sikre at flest mulig kan benytte Sandnes kunst- og kulturhus ved å øke det kommunale tilskuddet slik at tilgjengeligheten for brukerne og utøverne blir bedre
- å holde biblioteket i sentrum søndagsåpent
- å sikre at Kulturvernprosjektet "Vel bevart i Sandnes" styrkes. Gamle, verneverdige hus bør vernes siden de representerer en del av det originale Sandnesmiljøet, og dermed vår historie og identitet.
- å stimulere til nyskaping innen kunst- og kulturprosjekter
- at kommunen støtter Vågen videregående skole i å gjennomføre eksterne framføringer
- sikre Sandnes kunstforening midler til å holde en forsvarlig fullårsdrift som byens moderne kunstsenter
- å sikre at støtte til frivillige lag og organisasjoner styrkes og at flere idrettslag og ideelle organisasjoner får økonomisk støtte til sitt arbeid
- å videreføre spennende kunst- og kulturopplevelser der barn og unge er aktive deltakere, for eksempel Barnas By og Eventyruka

Sandnes SV - Arbeidsprogram 2019-2023

- å støtte et åpent og variert museumstilbud i byen. Vitensenteret må sikres forsvarlig drift. Et eget Sandnes bymuseum for lokalhistorie bør også reetableres i moderne fasiliteter
- at kommunen stimulerer til og deltar i interkommunalt samarbeid om nye og eksisterende kulturanlegg og kulturtilbud. Det må sikres politisk representasjon i styrene
- å bidra til at byen fortsatt kan utvikle cinematek, kunsterverksteder, utstillingslokaler og flere kulturelle møteplasser
- å opprettholde eksisterende fritidsklubber og sikre etablering av nye kommunale fritidsklubber i bydelene som mangler dette tilbudet
- å sikre ny svømmehall på Ganddal
- å arbeide for at alle som ønsker det får tilbud om plass i kulturskolen
- å opprettholde og styrke Den kulturelle skolesekken til barn og ungdom og den Kulturelle spaserstokken for eldre
- å forby reklame rettet mot barn
- å sikre at kommunen overtar og legger til rette for bruk av den "gamle tørkehallen" i Vågen til sommerkonserter, markeds plasser, loppemarkeder etc.
- å sikre at breddeidretten får gode kår, og samtidig legge til rette for toppidrett
- at kommunen fremmer anti-dopingarbeid i samarbeid med lag og organisasjoner
- at Sandnes Kommune sikrer eierskap i Filmkraft Rogaland

EN BÆREKRAFTIG KOMMUNE

NÆRINGSUTVIKLING

En god næringsutvikling må inkludere tradisjonelle virksomheter innenfor industri og handel og ny næring knyttet til energi, kommunikasjon, utdanning og kultur. Sandnes SV vil arbeide for et bærekraftig næringsliv med lokal produksjon, og vi ønsker småskalaproduksjon velkommen.

Sandnes kommune bør være pådriver for å legge til rette og stille til disposisjon arealer for å stimulere og tiltrekke seg bedrifter som vil satse på fornybar og grønn industri. Kommunen bør utarbeide en strategi for bioøkonomi for å legge til rette for flere arbeidsplasser basert på produksjon av fornybare biologiske ressurser og reduserte klimagassutslipp.

Forutsetning for et konkurransedyktig næringsliv er tilgang på kompetent arbeidskraft, og kommunen har derfor en viktig oppgave i å sørge for at Sandnes er en attraktiv kommune å bo og arbeide i. Det er viktig at kommunens handlingsplan for næringsarbeid reflekterer at kommunen ikke bare trenger attraktive arbeidsplasser, men også legger til rette gode boområder, gode kommunale tjenester, kollektivtilbud, kulturtilbud og attraktive idretts- og friluftsområder.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at Sandnes kommune legger til rette for og stiller til disposisjon arealer for å stimulere og tiltrekke seg bedrifter som vil satse på fornybar og grønn industri
- at kommunen legger til rette for bedrifter som satser på bioøkonomi
- bærekraftig sjømatproduksjon i lukkede anlegg
- å gi lokale leverandører og bedrifter mulighet til å tilby varer og tjenester til kommunen ved aktiv bruk av kommunens innkjøpsreglement
- tilgang til næringsarealer
- at industriområder ikke blir omregulert til boligområder
- styrking av sentrum som et attraktivt handelsområde
- at Forus Næringspark ikke omgjøres til et utbyggingsselskap, men fortsatt tilrettelegger arealer for næringsaktivitet på Forus
- at Sandnes Kommune sikrer offentlig laste- og lossekai for bedriftene i regionen
- at Sandnes Havn sikres langsiktige og gunstige betingelser for framtidig drift på Somaneset
- at kommunen fortsetter samarbeidet med Sandnes Sentrum
- å styrke og stimulere til økt torghandel
- å legge til rette for en bærekraftig helårs reiselivsnæring
- at IVAR fortsatt skal være et interkommunalt selskap som skal ha som hovedmål å sikre innbyggerne reint drikkevann, avløp og renovasjon til kostpris
- å opprettholde Høgsfjordsambandet, og å sikre fortsatt båtrote til Lysebotn

JORD- OG SKOGBRUK

Sandnes er en stor landbrukskommune, og det er særs viktig at jord- og skogbruksnæringene sikres gode og forutsigbare driftsvilkår. Kommunen har i alt for lang tid bygd ned verdifull matjord. For Sandnes SV er det svært viktig å hindre denne nedbyggingen, og heller arbeide for å øke matproduksjonen i kommunen på en bærekraftig måte. Jord- og skogbruk kan også være viktige verktøy for å redusere CO2-utslipp ved karbonbinding i jord og plantemateriale

Dersom matjord likevel bygges ned, må utbygger skaffe til veie dobbelt så stort dyrkbart areal. Hvis matjord må flyttes skal det skje til uproduktive områder og ikke allerede dyrket jord.

Sandnes SV vil arbeide for:

- å hindre nedbygging av matjord. Der konflikter oppstår mellom vern av dyrka mark og utbygging, skal Sandnes SV forplikte seg til å verne jordbruksareal.
- å sikre landbruket gode og forutsigbare driftsvilkår
- at beiteareal må sikres slik at husdyrhold ikke reduseres
- at utmarksbeiter må utnyttes i større grad
- å øke sjølbergingsgraden til minst 50%
- at det innføres et kommunalt nydyrkingstilskudd
- at jord- og skogbruksnæringen skal bidra og delta i bioøkonomisk utvikling
- at kommunen legger til rette for et mer aktivt skogbruk med gode rammevilkår for skogeiere

BYUTVIKLING

Sandnes er en kommune i sterk vekst. Sandnes SV vil legge avgjørende vekt på jordvern hensyn ved utbygging i Sandnes øst, og mener utbygging krever bybane/busway til Sviland, Gandsfjord bru og tunnel fra Gandsfjorden til Vatne.

Sandnes sentrum er inne i en omstillingsprosess med stort press fra utbyggere som vil bygge både høyt og tett. Det er derfor viktig at de folkevalgte har styringen over utviklingen. For å skape en god kommune trenger vi forutsigbare demokratiske prosesser som gir mangfold med handel og næringsvirksomhet, boliger, kulturaktiviteter, fritidsaktiviteter, arbeidsplasser, utdanningstilbud, grønne lunger og åpne rom ut mot Gandsfjorden.

Sandnes SV mener vi må legge til rette for at det blir utbygging på Dale, selv om fylket har lagt vekk eksisterende planer. Det er derfor viktig at Gandsfjord bru kommer med i Bypakken, slik at det blir enkelt å legge til rette for miljøvennlig transport til og fra Dale.

For å sikre et levende sentrum vil vi ta vare på kulturminner og eldre villabebyggelse i sentrum, samtidig som vi legger til rette for fornying som ikke er i konflikt med kulturminner og eksisterende bomiljø.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at Sandnes kommune sikrer varig vern av Sandnesmarka for å ta vare på matjord og sikre jordbruk, friluftsliv og biologisk mangfold
- å støtte opp om Regionalplan Jæren sine mål om fortetting langs kollektivakser og i sentrum
- at bydelssentrene videreutvikles ved fortetting innen eksisterende grenser
- at boligbygging fram til 2032 skal dekkes gjennom utbygging av allerede regulerte områder, og utbygging i fremtiden skal skje i Sandnes Øst for å spare jordbruksareal i regionen
- å ta vare på kulturminner og eldre villabebyggelse i sentrum, og legge til rette for fornying og fortetting som ikke forringer eksisterende bymiljø
- at det bygges rimelige boliger med god kvalitet for førstegangsetablerere
- at behovet for seniorboliger dekkes
- å sikre at byutviklingen er politisk styrt og ikke styrt av utbyggernes interesser
- at Sandnes Tomteselskap underlegges politisk styring slik at tomteselskapet ikke blir en premissgiver i byutviklingen, men et redskap for å gjennomføre vedtatt kommuneplan
- at bruken av oppsjonsavtaler skal opphøre
- at folk skal få mulighet til å arbeide i nærheten av der de bor
- å legge til rette for at arbeidsintensive virksomheter kan etablere seg nær kollektivknutepunkt
- at boligområder ikke etableres i konflikt med etablert næringsvirksomhet, som for eksempel Sandnes Havn
- at nytt svømmeanlegg legges til Ganddal
- utendørs badeanlegg i sentrum

MILJØVENNLIG TRAFIKKAVVIKLING

Biltrafikken er den største miljøutfordringen i Sandnes. Løsningen for det voksende storbymiljøet på Nord-Jæren og i Sandnes er å etablere et langt bedre buss- og togtilbud. Vi vil lede gjennomgangstrafikken over Gandsfjord bru, i et ringvegsystem utenom bykjernen, og skjerme boligområder mot gjennomgangstrafikk og støy.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at det bygges bru med kollektivfelt over Gandsfjorden
- elektrisk båt mellom Hanasiden og Lura til Gandsfjord bru er på plass
- at Lura stasjon gjenåpnes og Lura blir kollektivknutepunkt mellom Sandnes øst og resten av kommunen
- at større deler av Sandnes sentrum blir bilfritt ved at parkering skjer i en randzone rundt bykjernen og ved kollektivknutepunkt
- at antall parkeringsplasser i sentrum reduseres samtidig som kollektivtilbudet økes, og at det settes av parkeringstilbud til grupper med spesielle behov
- at kommunen prioriterer klimavennlige kjøretøy ved innkjøp og leasing
- at busstilbudet i hele kommunen blir bedre
- økt kapasitet med elektrisk drift på båtruta Riska-Stavanger
- at koordinering mellom kollektivruter må bli bedre slik at reisetid reduseres
- at Ålgårdsbanen gjenåpnes
- økt statlig finansiering av kollektivtilbudet
- å prioritere bygging av gang- og sykkelvegnett
- å arbeide for at regjeringen endrer skattesystemet slik at det ikke skal være skatt på subsidiert kollektivtransport til og fra arbeid
- at kommunen må bli høringsinnstans og folkevalgte må få komme med krav til Kolumbus vedrørende kollektivtilbud i egen kommune
- bedre kollektivtilbud også i helger, helligdager, ferier og til friluftsområder og strender
- konvertering av bussveien til bybane
- at en mye større andel av godstrafikken må over på sjø og bane slik at vi reduserer tungtransport på vei
- å etablere "hent meg"-ordning i områder med dårlig kollektivtilbud
- at Sandnes må gjenoppstå som sykkelby med gode sykkelveier og sykkelparkering i sentrum og ved kollektivknutepunkt i bydelene
- å fortsette utviklingen av bysykkelordningen og arbeide for utplassering av elsykler ved alle kommunale barnehager
- at tunnelen mellom Espedal og Frafjord blir en realitet

KLIMA

Vi vil arbeide for at Sandnes følger opp kravene som ble lagt til grunn i Fremtidens byer med fokus på bærekraftig byutvikling, og vil samordne areal-, transport- og boligpolitikken, og ta klimaforliket på alvor. Det er nødvendig med effektive energi- og klimatiltak for at vi ikke skal ødelegge for framtidige generasjoner.

Sandnes bør følge prinsippene om sirkulær økonomi slik at råvarer og energi gjenbrukes og avfall kan bli råvarer.

Sandnes SV vil arbeide for:

- at Sandnes kommune skal halvere klimautslipp innen 2032 i samsvar med FNs klimapanel
- at kommunen stiller strenge miljøkrav ved innkjøp av varer og tjenester, og tar hensyn til energibruk og klimautslipp
- at kommunen stiller krav til landstrøm for cruisekip
- at kommunen skal ha en miljøeffektiv forvaltning og være en pådriver for ENØK-tiltak
- at det stilles krav om bruk av alternative energikilder til oppvarming i boliger og næringsbygg
- at vi får økt gjenbruk av bygge- og rivningsavfall, både for kommunale og private prosjekter
- at Sandnes skal være pådriver i bruk av mer tre i offentlige bygg, for å redusere CO₂ - utslipp
- at flere kommunale virksomheter blir miljøfyrtårnsertifisert
- å sikre Lyse Energi som interkommunalt selskap for energi- og miljøpolitisk styring på Nord-Jæren
- å utfordre Lyse til å arbeide for mer miljøvennlig og fornybar energi framfor investering i fossil energi
- at det gjennomføres planmessige tiltak for energieffektivitet og et godt inneklima i alle skoler, barnehager og andre kommunale bygg
- at kommunen skal sørge for tilstrekkelig antall ladestasjoner for elbil og -sykkel
- at Lyse får i oppdrag å gi alle husstander en full digital oversikt over eget strømforbruk fra de nye automatiske strømmålerne

ANSVARLIG NATUR - OG MILJØVERN

Vi har et regionalt ansvar for å ta vare på den vakre og varierte naturen i Sandnes. Vi må verne jordbruksjord og sikre biologisk mangfold. Sandnes må ta vare på de unike mulighetene for rike natur- og friluftsopplevelser til fots, på sykkel og til vanns. Strandlinjen skal være tilgjengelig for alle, og vi må sørge for at det er nære friområder med grønne lunger i alle bydeler, og velholdte lekeplasser i boligområdene.

Landbasert vindkraftutbygging fører til store inngrep i de minst berørte naturområdene vi har. Bevaringsverdige økosystemer og viktige friluftsområder ødelegges i stor skala og gir i større grad inntekter til utenlandske investorer enn klimavennlig energi. Sandnes SV mener vindkraftutbygging bør skje til havs.

Kommunens miljøplan skal være et sentralt styringsdokument og videreutvikles for å sikre en bærekraftig utvikling av kommunen

Sandnes SV vil arbeide for:

- at verneverdige bygg, naturområder og truede dyre- og plantearter blir tatt vare på
- varig vern av Sandnesmarka og beholde dagens markagrense i sentrumsnære områder
- at giftige sedimenter på bunnen av havnebassenget kartlegges og fjernes
- at det ryddes opp i gamle fyllinger
- å sikre biologisk mangfold
- at miljøplanen i større grad benyttes som styrende dokument
- at det ikke vil gis flere konsesjoner for utbygging av vindkraftverk i Sandnes kommune.
- at Preikestolområdet blir varig vernet
- at det ikke tillates kommersiell turisme i Sandnesmarka
- å sikre fortsatt drift av forskningsstasjon og genbank på Ims
- en nærnaturlov for å beskytte naturen der folk bor
- å sikre allmenn ferdsel i strandsonen
- at det ikke åpnes for ny hyttebygging der strandsonen blir berørt
- at friluftsrådene støttes økonomisk
- vedlikehold av eksisterende turstier, og at det anlegges flere turstier
- at grøntdraget mellom Ormaskogen og Rundeskogen via tidligere Varatun fyllplass bevares og utvikles med park
- å gjøre Altonaparken mer attraktiv og at den bindes sammen med sentrum langs fjorden
- at Rogaland Arboret fortsatt sikres som regionalt friområde
- å åpne Storåna fra Gandsfjorden til Sandvedparken
- å beholde Sandvedparken. Dette grøntdraget skal ikke reduseres
- at det reguleres for en framtidig strandpromenade langs fjorden fra Luravika til Aspervika